

Viite: lausuntopyyntöne hallituksen esityksestä HE 108/2016 vp

FINNWATCH RY:N LISÄLAUSUNTO

Finnwatch kiittää eduskunnan talousvaliokuntaa mahdollisuudesta antaa lisälausunto hallituksen esityksestä hankintamenettelyä koskevaksi lainsäädännöksi HE 108/2016 vp. Esitämme lisälausuntonamme seuraavaa.

Verovastuu hankintalakiin

Hankintadirektiiveissä (2014/23/EU, 2014/24/EU, 2014/25/EU) ja hallituksen esityksestä hankintamenettelyä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 108/2016 vp) ei ole eksplisiittisiä viittauksia veronmaksun vastuullisuuteen. Laissa viitataan useassa pykälässä ympäristö- ja sosiaalisiin näkökohtiin, mutta yhteiskuntavastuun taloudelliset näkökohdat mainitaan vain yhdessä direktiivin artiklassa ja hankintalain pykälässä hyvin yleisesti.

Julkisten hankintojen toteuttajien veronmaksun vastuullisuuden varmistaminen lailla on välttämätöntä. Muuten vaara on, että kilpailutukset voittavat suuret monikansalliset yhtiöt, jotka aggressiivisen verosuunnittelun keinoin siirtävät hankinnan kohteena olevasta liiketoiminnastaan saamansa voitot pois Suomen verotuksen piiristä. Julkisuudessa on ollut esillä useita suurten terveystalvaku-, sähkönsiirto- ja muiden yhtiöiden verovälttelytapauksia, joiden seurauksena Suomi menettää suuria määriä verotuloja. Halvimman hinnan perusteella tehdyt hankinnat voivatkin siis käydä kalliiksi.ⁱ

EU-oikeus ja hankintadirektiivit asettavat rajoituksia verovastuunäkökohtien huomioimiselle kansallisessa laissa ja hankintakäytännössä – verotusta koskevien vastuullisuuskriteerien käyttömahdollisuuksia näiden rajoitusten puitteissa on arvioitu Finnwatchin viime vuoden tutkimuksessaⁱⁱ. Tähän lausuntoon olemme koonneet teknisesti helposti toteutettavat EU-oikeuden kanssa yhdenmukaisiksi katsomamme muutosehdotukset hallituksen esitykseen (lisäykset keltaisella pohjalla, poistettavat tekstit yliviivattuina), jotta hankintojen toteuttajien reilu veronmaksu voitaisiin varmistaa.

Lain tavoitteet, 2 §

Hankintalain 2 §:n tavoitteissa ei mainita yhteiskunta- ja yritys vastuun taloudellisia näkökohtia. Lain 2.2 §:n ensimmäistä virkettä voisi täydentää esimerkiksi

seuraavasti:

Hankintayksiköiden on pyrittävä järjestämään hankintatoimintansa siten, että hankintoja voidaan toteuttaa mahdollisimman taloudellisesti, laadukkaasti ja suunnitelmallisesti olemassa olevat kilpailuolosuhteet hyväksi käyttäen ja ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat huomioon ottaen ympäristöllisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti vastuullisesti.

Kyseisessä lainkohdassa tai lainkohdan perusteluissa voitaisiin asiaa lisäksi verotuksen osalta selkeyttää:

- - - veronmaksun suhteen vastuullisesti.

Hankintasopimuksen erityisehdot, 98 §

Direktiivissä ja hankintalaissa viitataan taloudelliseen vastuullisuuteen vain yhdessä artiklassa (75 art.) ja pykälässä (98 §), joka koskee hankintasopimuksen toteuttamisen erityisehtoja (alleviivattuna alla). Tämän pykälän 1 momenttiin olisi hyvä selventää, että kyse on nimenomaan vastuullisuudesta:

Hankintayksikkö voi asettaa hankintasopimuksen toteuttamiselle erityisehtoja edellyttäen, että ehdot liittyvät hankinnan kohteeseen 94 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Ehdot voivat liittyä hankinnan taloudellisiin tai sosiaalisiin vastuullisuusnäkökohtiin taikka innovaatio-, ympäristö- ja työllisyysnäkökohtiin.

Lisäksi kohtaa voisi täsmentää verotuksen osalta esimerkiksi:

- - - verotuksellisiin - - -

Taloudellisia näkökohtia koskeva lisäys on uusi, vanhoissa hankintadirektiiveissä ja -laissa viitattiin vain ympäristö- ja sosiaalisiin näkökohtiin. Kyseisen pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa on syytä selventää taloudellisia vastuullisuusnäkökohtia esimerkiksi seuraavasti:

Hankintayksikkö voi asettaa hankintasopimuksen ehdoksi myös veronmaksua koskevia kriteereitä. Hankintayksikkö voi esimerkiksi vaatia, että hankinnan toteuttava yhtiö toimittaa maakohtaiset tilinpäätöstietonsa hankinnan toteuttamista koskevien tilivuosien osalta ja että ne julkistetaan. Hankintayksikkö voi myös edellyttää, ettei hankinnan toteuttaja harjoita aggressiivista verosuunnittelua hankinnan kohteena olevan liiketoiminnan osalta.

Ajatus on siis se, että tilinpäätöstietojen perusteella voidaan selvittää, onko yritys maksanut hankinnan kohteena olevasta liiketoiminnasta reilun määrän veroja vai onko se pyrkinyt välttämään veroja kansainvälisesti aggressiivisen verosuunnittelun keinoin. Julkisuus ja julkinen paine puolestaan ohjaa yritystä toimimaan vastuullisen veronmaksajan tavoinⁱⁱⁱ. Tällainen vaatimus liittyy hankinnan kohteeseen^{iv} ja on hankintalainsäädännön peruseriaatteiden (yhdenvertainen kohtelu, syrjimättömyys ja avoimuus/mitattavuus) mukainen, sillä kaikilla toimittajilla on niiden sijoittautumispaikasta riippumatta mahdollisuus selvityksen toimittamiseen. Sama pätee myös aggressiivisesta verosuunnittelusta pidättymistä koskevaan sitoumukseen ja sitä tehostaviin sopimusehtoihin.

Kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valinta, 93 §

Myös vertailuperusteissa olisi hyvä viitata taloudellisiin näkökohtiin esimerkiksi lain

93.2 §:n ensimmäisessä virkkeessä:

Hankintayksikkö voi asettaa hinta-laatusuhteen vertailuperusteita, jotka liittyvät laadullisiin, yhteiskunnallisiin, ympäristö- tai sosiaalisiin taikka taloudellisiin vastuullisuusnäkökohtiin tai innovatiivisiin ominaisuuksiin.

Myös 93 §:n perusteluissa on syytä käydä läpi taloudellisten vastuullisuusnäkökohtien käyttöesimerkkejä verotuksen osalta vastaavasti kuin hankintasopimuksen erityisehtoja koskevan 98 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa. Perustelujen sijaan taloudellisia ja muita vastuullisuusnäkökohtia koskevien kriteerien sisältöä olisi kuitenkin ensisijaisesti avattava suoraan 93 §:n 2 momentissa vastaavaan tapaan, kuin on tehty laatuun liittyvien perusteiden osalta. Myös tähän lainkohtaan voisi lisätä sanan "verotuksellisiin".

Finnwatch ry:n puolesta

Henri Telkki
Tutkija ja oikeudellinen asiantuntija
Finnwatch ry

- i Finnwatch, 2013, Ei tietoja, ei tuloja? Outotec, Attendo ja vastuullinen veronmaksu, saatavilla osoitteessa: http://www.finnwatch.org/images/pdf/ei_tietoja_finnwatch.pdf; Yle, 13.4.2015, Terveystalon korkoja sittenkin Luxemburgiin, <http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/04/13/terveystalon-korkoja-sittenkin-luxemburgiin> (viitattu 3.10.2016); Keski-suomalainen, 17.11.2011, Pääomasijoittajille siirtynyt Mehiläinen vältti verot 36 miljoonan euron konserniavustuksilla, <http://www.ksml.fi/talous/KSML-17.11.2011-P%C3%A4omasijoittajille-siirtynyt-Mehil%C3%A4inen-v%C3%A4litti-verot-36-miljoonan-euron-konserniavustuksilla/852205> (viitattu 13.10.2016); Taloussanomat, 5.2.2016, Elenia maksaa voitoistaan veroja vielä Carunaakin vähemmän, <http://www.iltasanomat.fi/taloussanomat/art-2000001903133.html> (viitattu 13.10.2016)
- ii Finnwatch, 2015, Kohti veroparatiisivapaita ostoja. Miten veronmaksun vastuullisuus voidaan huomioida julkisissa hankinnoissa? Saatavilla osoitteessa: <http://www.finnwatch.org/images/pdf/HankinnatFinal.pdf>
- iii Maakohtaisesta raportoinnista, ks. esimerkiksi: Finnwatch, 2015, Valtioenemmistöisten yhtiöiden veroraportit. Maakohtaiset tiedot edelleen avaamatta, saatavilla osoitteessa: <http://www.finnwatch.org/images/pdf/Valtionyhtioidenveroraportit.pdf>
- iv Hallituksen esityksen mukaisessa hankintalain 94 §:ssä säädetään, ettei vertailuperusteina mainittujen tekijöiden tarvitse kuulua hankinnan kohteeseen sen fyysisenä osana.